

בעזרת ה' יתברך

ספר
מגדל נאה

פרשת משפטים
שבת מברכין אדר ראשון

מאת
נפתלי אהרן וקשטיין

פרשת משפטים

שבת מברכין אדר ראשון

תורה, והוא מה שפירש רש"י שם, "וזאת התורה, זו שהוא עתיד לסדר אחר פרשה זו", עיין שם היטב.

* * *

והנה, יש לדייק במקרא שלפנינו, צמה שנאמר כאן "אשר תשים לפניהם", ואילו שם, במקרא שב"מסנה תורה" הנ"ל, נאמר, "לפני בני ישראל", ומדוע לא נאמר בלשון זה גם כאן, "ואלה המשפטים אשר תשים לפני בני ישראל". ועוד יש לדייק, שהרי מאחר שנאמר כאן "לפניהם", בלשון רבים, היא אם כן ראוי לפתוח גם את הפסוקים שלאחריו בלשון רבים, וכגון, מה שנאמר שם בפסוק שלאחר מכן (שמות כ"א א'), "כי תקנה עבד עברי" וגו', בלשון יחיד, כי "תקנה", והיה לדייק לומר "כי תקנו עבד עברי", בלשון רבים, כי "תקנו".

והנה, על הדיוק השני, מלאנו ביאור נחמד בספר הק' "דברי ישראל" מאת הרה"ק רבי ישראל

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (שמות כ"א א'), ומתרגם אונקלוס, "אלין דיניא די תסדר קדמיהון", כלומר, שיסדר לפניהם את דברי התורה, באופן שיהיו ברורים וסדורים לכל אחד ואחד, ועל כן לא נאמר "אשר תלמדם", כי אם "אשר תשים".

ואכן, כך עשה משה רבינו ע"ה, כפי שנלטהו, וכמו שנאמר (דברים ז' מ"ד), "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל", וכפי שמתרגם אונקלוס שם, "ודא אוריתא די סדר משה קדם בני ישראל", ועל כן לא נאמר שם "אשר למד", כי אם "אשר שם". ופסוק זה נאמר אחר סיפור יציאתם ממצרים וביאתם אל המדבר, וכל ההרפתקות שעברו עליהם עד העת ההיא, ולפני שפתח משה רבינו ע"ה לחזור שנית לפני ישראל את עשרת הדברות ואת כל ההלכות והמשפטים הללו שצפוקיות "יתרו" ו"משפטים", וללמד אותם ולסדר ולשים לפניהם את כל דברי התורה הזאת בספר "דברים", שעל שם חזרת הדברים נקרא בשם "משנה

ממודוין זי"ע, שהוא, ללמדינו דעת ותבונה, שכל רב וגדול בישראל הבא להורות לבני ישראל את החוקים ואת המשפטים, שעוד צטרם שתאמר זאת "לפניהם", עליך לקיים בעצמך את "המשפטים", ורק לאחר ש"תשים" זאת לעצמך ותקיימם, תוכל לומר להם לישראל כיצד לנהוג, והוא מה שאמרו חכמינו ז"ל (בבא מציעא דף ק"ז ע"ב), "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים", ודברי פי חכם חן, וספתים יסקו.

* * *

ונראה לפרש עוד צ"ל, ובהקדם דברי רש"י כאן, וז"ל, "אמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם הפרק וההלכה צ' או ג' פעמים, עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עליהם להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניך בשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם", ע"כ. והיינו, שמלבד שתהא התורה סדורה בפיהם, לריך שתהיה התורה ערוכה ומזומנת להם, בשלחן הערוך ומוכן ומזומן לאכול עליו מיד", ע"כ.

ובבר שנו רבותינו ז"ל (עירובין דף נ"ד ע"ב), "רבי עקיבא אומר, מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו, שנאמר (דברים ל"א י"ט) ולמדה את בני ישראל, ומנין עד שתהא סדורה בפיהם, שנאמר, שימה בפיהם, ומנין שחייב להראות לו פניהם, שנאמר (שמות כ"א א') ואלה המשפטים אשר תשים לפניך, אמר רב חסדא, אין תורה נקנית אלא בסימנים, שנאמר שימה בפיהם, אל תקרי שימה, אלא סימנה", ועוד אמרו שם, "עשו ציונים לתורה", ועוד שם, "אמור לחכמה אחותי את ומודע לבינה תקרא (משלי

ז' ד') עשה מודעים לתורה". ופירש רש"י, "להראות לו פניהם, ללמדו לתת טעם בדבריו בכל אשר יוכל, ולא יאמר כך שמעתי, הבן אתה הטעם מעצמך", ע"כ.

והיינו, שעל ידי שהוא מגלה להם את טעמי הדברים, והוא מוסר להם את הדברים בבירור ובבהירות, וכאשר צלל דבר ודבר יאמר להם על שום מה הוא כן, על ידי זה מתיישב הלימוד היטב בלבו של התלמיד, וכמו שכתב שם רש"י בהמשך דבריו, וז"ל, "אשר תשים לפניך, ולא בתיב אשר תלמדם, צריך אתה לסדר, ולשום לפניך טעם, המיישב תלמודם", ע"כ.

ומעתה מיושב הכל צ"ל היטב בסיעתא דשמיה, והכל על מקומו יבוא בשלום, והוא, על פי מה שנראה לצ"ח את דברי חכמינו ז"ל בגמרא באופן מחודש. והוא, שעל פי דרשת הגמרא, אין הכוונה "לפניהם" כפשוטו, לפני בני ישראל, אלא, מלשון "להראות להם פניהם", שהכוונה היא, לגלות להם את הטעמים, וכלשון רש"י שם, "להראות לו פניהם, ללמדו לתת טעם בדבריו".

ומאחר ש"פניהם" היינו "טעמיהם", אס כן, תיבת "לפניהם", פירוש, "לטעמיהם", ומה שנאמר "לפניהם", הוא כמו "עם פניהם", דהיינו, "עם טעמיהם", והרי זה כאילו נכתב כאן, "לטעמיהם", כלומר, שתניח להם את המשפטים האלה עם טעמיהם. וכך פירוש, "ואלה המשפטים אשר" אתה עומד ללמד לישראל, "תשים" להם אותם במשנה ערוכה וסדורה, ותסדר להם את המשפטים הללו "לטעמיהם", באופן המבואר למעלה, על מנת שעמוד הכל לפניך ולטעמיהם.

ולצורך ההצגה הנפלאה הזו, לכן נכתב בתורה בלשון הזה בלשון "לפניהם", ולא "לפני בני ישראל". ומעתה אין לשאול מדוע פתח "לפניהם" בלשון רבים, והמשיך "כי תקנה" בלשון יחיד. שכן, על פי המבואר נמצא, שהיבט "לפניהם" אינה מכוונת לבני ישראל, ולא נאמרו להם הדברים בלשון רבים כלל. ואין כאן לשון רבים על בני ישראל, כי אם על המשפטים. והוא פירוש נפלא בס"ד.

* * *

והנה, מתוך דברי הגמרא הנ"ל למדנו, שחכמינו ז"ל פירשו ולמדו מתוך כלל התיבות הללו, הן ממה שנאמר "שימה בפניהם", והן ממה שנאמר בפרשתנו "אשר תשים לפניהם", שכולם משורש אחד הם, ומתוך שניהם יחד יש לנו ללמוד כמה עניינים בסדר הלימוד. הן לעריכת "סימנים" לשם קנין התורה, והן שהתורה כריכה להיות "סדורה" צפי לומדיה, והן להראות לנו "פנים" לתלמיד ולהניח לפניו את "טעמי" התורה. והכל השווה שצכולם, שהתורה כריכה להיות ערוכה לפני התלמיד כמו "שלחן ערוך" המוכן לאכול.

ואכן, דבר זה נלמד מן התיבות "אשר תשים לפניהם", וכמו שהירושלמי אונקלוס, "די תסדר קדמיהון". ונמצא, שעל יסוד זה פירשו חכמינו ז"ל שיהיה "בשלחן הערוך", שכן, פירוש תיבת "סדורה", היינו, כמו תיבת "ערוכה", ותיבת "ערוך" הוא בלשון הקודש, ותיבת "סדר" הוא בלשון התרגום, בלשון ארמי. ומכלל הדברים למדנו, שנלמדה משה רבינו מפי הגבורה, שיהיה לימודו עם בני ישראל, "בשלחן הערוך ומסודר", ושכן יהיה לעתיד כל לימודי הרב עם התלמיד.

ומעתה, על פי ביאורו של המלבי"ם, נראה לפרש בס"ד שכוונת חכמינו ז"ל כך היא, שראוי לנו לאדם ללמוד על פי "סדר", והוא מעין מה שאמרו שם בגמרא (עיונין 77 נ"ד ע"ב), "חייב אדם לשנות לתלמידו עד שתהא סדורה בפניהם, שנאמר, שימה בפניהם", ומאחר שלא שייך ללמוד באופן "מסודר", בלתי אם יתן זהם "סימנים" תחילה, ועל ידי הבנת "טעמי" הדברים, על כן למדו מכאן, שדברי תורה כריכים להיות נלמדים על פי "סדר" ועל פי "סימנים", עם הבנת "טעמיהם", ורק על ידי הלימוד באופן זה, תהא התורה "סדורה" צפי לומדיה, וכלשון חז"ל שם, "עד שתהא סדורה בפניהם".

ומעלה נוספת יש בלימוד התורה באופן הנזכר, כמו שכתב רש"י בגמרא (בבא בתרא 77 ג' ע"ב ד"ה "שריגי ליבני"), שכלשר הדברים "מסודרים" אללו, הרי הם "מזומנים" אללו בכל רגע ורגע לעשות

אותם את כל "המשפטים" האלה, שנאמר (שמות כ"ד ג'), "ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים, ויען כל העם קול אחד ויאמרו, כל הדברים אשר דבר ה' נעשה".

ויש לבאר בדרך צחות בס"ד, לידע ולהיוודע, מה עשה משה רבינו ע"ה, וכיאל נהג בדבר זה, והרי מלכות ה"חינוך" תורה היא, ולימוד היא לריכה. ונראה, שדבר זה מן הפסוק הנזכר למדנו, והוא מה שנאמר שם, "ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים". והנה, "וידבר" לא נאמר, ולא "ויגד", ואף לא "ויאמר", כי אם "ויספר", בסגנון של "סיפור" דברים. שכן, כאשר מלמדים בדבר "סיפור", או לכל הפחות בשילוב "סיפורים" או "משלים" או "דוגמאות" וכל כיוצא בזה, הרי הדברים מתקבלים יותר, ומתיישבים היטב על הלב.

ועל פי זה, יש להוסיף ולפרש עוד בס"ד כמה שנאמר כאן, "ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים", ומהו "ויספר", יש לומר שהוא מעין מה שפירש הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור ז"ע (פרשת יתרו שנת תל"ב) על מה שנאמר (שמות י"ח ה') "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה" וגו', והוא מדייק שם מתיבת "ויספר", שמשה רבינו "הראהו לעיני יתרו כאילו הוא נעשה עכשיו, והרי זה כמו תמונות שעושים בעת, שנראה בהם תמיד כמו שהיה בשעת מעשה", עד כאן דברי פי חכם חן, ושפתים יסקו.

ובדרך רמז יש להוסיף עוד, שדבר זה מרומז בדברי רש"י הנ"ל, "אמר לו הקב"ה למשה רבינו, שלא יאמר, אשנה להם הפרק וההלכה עד שתהא סדורה בפייהם, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר", אלל שינית להם את התורה "כשלהן הערוך ומובן לאכול לפני האדם". ובסוף הפרשה מלאנו עוד, שמשה רבינו באמת הצליח במלאכתו, ותיקף ומיד לאחר שפירש להם לישראל את כל פרשת "ואלה המשפטים", קיבלו אותם בני ישראל עליהם בשמחה רבה, ונענו מיד ואמרו כולם כאחד יחד, "נעשה ונשמע", וכפי שמלאנו שם לאחר שלימד

בהם מיד את השימוש הראוי להם, ובכסונו, "שריגי ליבני, מסודרים הלבינים זה על גב זה, ומזומנים לחיתם צבנין", ע"כ, והוא כמו שאמרו חכמינו ז"ל (גיטין דף ס"ז ע"א), על רבי ישמעאל, שלימדו היה מסודר אללו ומזומן בפיו כמו "הנות מיוזנת", להיטו, שרבי ישמעאל הרגיל את עצמו להיות מובן תמיד ללמד, בכל עת ובכל רגע, ושיהיו לו הדברים "מסודרים" ו"ערוכים" אללו, ו"מזומנים" לו בפיו תמיד, וכמו שפירש רש"י שם, שאם "נצרך אדם ללמוד מפיו של רבי ישמעאל, מזומן לו, ותלמודו ערוך בפיו", ע"כ.

ונראה להוסיף גם רמז נפלא בס"ד לביאורים מחודשים אלו, בגוף תיבת "התורה", שכן, תיבה זו, בחילוף אותיות א"ת ב"ש, (כזה, ה"צ ת"א ו"פ ר"ג ה"צ, דהיינו "צאפנין"), עולה בגימ' כמנין רס"ד, דהיינו, כמנין הגימ' של תיבת "סדר" (רס"ד), והרי לנו רמז נפלא בכך, שאופן לימוד "התורה" של הרב עם התלמיד, לריך להיות על פי "סדר" וזהירות, וכאמור.

* * *

והנה, מבואר בדברי רש"י ז"ל, שאמר לו הקב"ה למשה רבינו, שלא יאמר, "אשנה להם הפרק וההלכה עד שתהא סדורה בפייהם, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר", אלל שינית להם את התורה "כשלהן הערוך ומובן לאכול לפני האדם". ובסוף הפרשה מלאנו עוד, שמשה רבינו באמת הצליח במלאכתו, ותיקף ומיד לאחר שפירש להם לישראל את כל פרשת "ואלה המשפטים", קיבלו אותם בני ישראל עליהם בשמחה רבה, ונענו מיד ואמרו כולם כאחד יחד, "נעשה ונשמע", וכפי שמלאנו שם לאחר שלימד

ה"צבי", יס להקדים את דברי המשנה במסכת אבות, וכך שנינו שם (פ"ה מ"ט), "יהודה בן תימא אומר הוי עז בנמר וקל בנשר ריץ בצבי וגיבור בארי לעשות רצון אביך שבשמים".

ויש להבין, מדוע נשתנה אופן הלימוד מן ה"צבי" משאר בעלי החיים הנזכרים כאן. שהרי, כוונת המשנה היא, שמתוך תכונותיהם של בעלי החיים הללו, ילמד האדם לעבודת הצורא. את מדת ה"עזות", ילמד מתוך תכונת ה"נמר", שהוא "עז". את מדת ה"קלילות", ילמד מתוך תכונת ה"נשר", שהוא "קל". את מדת ה"גיבורה", ילמד מתוך תכונת ה"ארי", שהוא "גיבור". ואילו אצל ה"צבי", אינו מדבר על תבונתו, אלא על פעולתו, שהיא פעולת ה"ריצה", ואילו התכונה המאפיינת את ריאתו של ה"צבי", היא ה"זריזות". ואם הכוונה היא, שאת מדת ה"זריזות" נלמד מתוך תכונת ה"צבי", שהוא "זריז", היה צריך לומר, "זריז בצבי", ולא "ריץ בצבי".

ונראה לפרש בדרך רמז, שאכן, אין כוונת התנא על ה"זריזות" ועל פעולת ה"ריצה", אלא על תפקידו של ה"צבי", וכפי שהיה נהוג בימי קדם, להשתמש ב"צבי" וב"איל" לאורך העצרת אגרות ודברי דואר ממקום למקום. וכלשון הזהב של הרמב"ן ז"ל בפירושו לתורה, על הפסוק "נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר" (בראשית מ"ט כ"א), וז"ל, "מנהג מושלי ארץ, לשלוח זה לזה האילים, וכך הענין, כי האיילות שנוטלו בארץ מלך האפון, יגדלו אותן בהיכלי מלך הנגב, ויקשרו בתב הבשורה בקרניה, והיא תרוץ מהר ותשוב למעונה, ויתבשרו בהן, וזה טעם אמרי שפר, כלומר, אילה שלוחה מבשר בשורות טובות, והענין הזה ידוע וכו',

"אשנה" (ש"י) עולה בגימ' כמנין "סיפור" (ש"י), וכן כמנין "ויספר" (ש"י), וכן"ל.

* * *

והנה, למעשה, לא זו בלבד שמשנה רבינו ע"ה ביאר להם לישראל כל הלכה והלכה עם דקדוקיה ופרטי הלכותיה, בפירושה ובטעמיה, ושם לפניהם את כל המשפטים "בשלהן הערוך ומובן לפניהם", אלא אף הוסיף להם מתנה משלו, ולימד אותם את דרכי החריפות והפלפול שקיבל מנותן התורה, הגם שקיבל אותם לו לעצמו ולזרעו בלבד. וכמו שאמרו בגמרא (נדרים 77 ל"ח ע"א), שמשנה רבינו ע"ה נהג בהם טובת עין, ולימד את ישראל גם את דרכי הפלפול בתורה, הגם שלא היה מחוייב בכך. ואמרו שם, "אמר רבי יוסי ברבי חנינא, לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו, שנאמר (שמות ל"ד כ"ז), כתב לך, פסל לך, מה פסולתן שלך, אף כתבן שלך, ומשה נהג בה טובת עין, ונתנה לישראל, ועליו הכתוב אומר (משלי כ"ב ט'), טוב עין הוא יבורך". וכך היא מסקנת הגמרא, לאחר המשל ומתן בדבריהם לתורה של רבי יוסי ברבי חנינא, "אלא, פלפולא בעלמא, בעלמא". ופירש רש"י, "פלפולא בעלמא, להבין דבר מתוך דבר, הוא דניתן למשה, ונהג בה טובת עין, ונתנה לישראל", ע"כ. וכן פירשן שם גם ב"תוספות", "פלפולא בעלמא, שיטת חריפות, והבינה, נמסר למשה רבינו, והוא נהג טובת עין", ע"כ.

והנה, כשנחליף את האותיות שצתיבת "משה" בחילוף אותיות א"ת ב"ש, (כזה מ"י ש"ב ה"צ), יעלה בלינו תיבת "צבי". ועל מנת לבאר בס"ד מה ענין זה לזה, ומה שייכות יש בין "משה" לבין

והמשל, כי נפתלי שבע רצון, ומלא כל טוב, וממנו תבוא בשורה לכל ישראל, כי עשתה ארצו פירות לשבעה, כמו שהזכירו בזוהרנו בפירות גינוסר, עכ"ל.

והאמת, שהנהגה זו של שליחת אגרות שלומים לדרך ה"אילה", הנהגה שווה היא הן לצביים והן לאיילות, ואכל שניהם מאלנו שנתזרכו בתכונת ה"שליחות" וה"זריזות", ועל כן אנו מואחים שממשלים את בעלי תכונת ה"זריזות" וה"שליחות" הן ל"צבי" והן ל"אילה", פעמים כך ופעמים כך, ובאמת שני בעלי חיים הללו בני משפחה אחת הם.

ואכן, בדומה ללשון המשנה, "הוי רין בצבי לעשות רצון אביך שבשמים", כלשון הזה מאלנו במדרש (הובא ב"לקוט ראובני" פ"י ויחי) גם על ה"אילה" וכמו שדרשו על הפסוק "נפתלי אילה שלוחה", ואמרו, "מלמד שהיה נפתלי רין באיל לעשות רצון אביו שבשמים". לא אמרו "רין בצבי", אלא "רין באיל". והרי לנו ביטוי שווה בענין אחד, הן ל"צבי" והן ל"איל", הן "רין בצבי" כלשון המשנה, והן "רין באיל" כלשון המדרש.

והנה, הגאון הק' הרמ"ק זי"ע, מלמד לאדם דעת בספרו הק' "תומר דבורה" (פרק ג'), וז"ל, "ראוי לאדם שתהיה חכמתו מצויה בכל, ויהיה מלמד להועיל לבני אדם לכל אחד ואחד כפי כוחו, וכל מה שיוכל להשפיע עליו מחכמתו, ישפיעהו, וילמד בני אדם מאותה חכמה שהקב"ה השפיע עליו וכו', וכך יהיה הוא מורה חיים לכל העולם, וגורם להם חיי העולם הזה וחיי העולם הבא, וממליץ להם חיים, וזה הכלל יהיה נוצע חיים לכל", עכ"ל.

ומעתה יש לפרש את דברי התנא הק' רבי יהודה בן תימא, "והוי רין בצבי", שהוא מלשון הפסוק (אסתר ג' ט"ו) "הרצים יצאו דחופים", שכן, "הרצים" הם "הדוורים", אותם המעצירים דברי דואר ממקום למקום, ובעלי תפקיד זה נקראים כלשון הקודש צב"ש "רצים", וכלשוננו, "דוורים", והפעולה שלהם היא, העברת אגרות ודברי דואר. ועל כן אמר התנא, שכלאי ללמוד את תכונת ה"רין", דהיינו, תכונת ה"דוורים", מן ה"צבי". ואמר, "הוי רין בצבי", היינו, שיהיה כמו ה"צבי" הזה שמעביר אגרות ממקום למקום, וכמו כן תהיה גם אתה, שרריך האדם להעביר מידיעותיו לאחרים, וללמד לאחרים את דברי התורה, ואת דרכי עבודת הבורא, וכיוצא בהם.

ומעתה יתיישב לנו על נכון צ"ד מה ענין "צבי" אצל "משה". שכן, אצל משה רבינו ע"ה מאלנו, שהוא נהג שובת עין בפלפול התורה, ונהג בזה כמידתו של אותו ה"דוור" המכונה צב"ש "רין", ואשר נהג כמו ה"צבי", וכנ"ל. והנה גם הוא לימד מחכמתו לאחרים, והעניק לישראל במתנה, בטובת עינו, את חכמת הפלפול והחריפות שניחן בו, והעניק להם לבני ישראל מחכמתו המיוחדת, ומאשר קיבל צמתה מיוחדת מאת הקב"ה, עברו ועבור זרעו כלכל.

* * *

והנה, שנו חכמים כלשון המשנה (מסכת אבות פ"ג מ"ז), "מרבבה תורה מרבבה חיים", דהיינו, מי שהוא מרבה בלימוד התורה יתיר ממה שנקטוהו, זוכה להרבות חיים ולהאריך ימים ושנים. והקשה הרה"ק בעל ה"לב שמחה" מגור זי"ע,

שכאשר המדובר הוא על אודות "אמרי שפר", אין שייך לכאורה הלשון "הנותן", כי אם "המשמיע", או כל כיוצא בזה.

ברם, יש לפרש על פי האמור למעלה, שאכן הכוונה היא על נפתלי עצמו, ולא על ה"אילה" ה"שלוחה", שהיה נפתלי נותן אמרי שפר, ופירושו של "הנותן", היינו, שהוא "נותן" מתנה לאחרים את ה"אמרי שפר" שלו, והוא מלמד לאחרים מחבמתו, והוא נוהג בזה כמו ה"אילה" השלוחה הלזו, אשר מעבירה אגרות ודברי דואר ממקום זה למקום אחר. ותכונה זו, היא היתה גם מדתו של משה, וכאמור, שנהג טובת עין ולימד את ישראל את חכמת הפלפול והחריפות שניתנה לו למתנה עבורו בלבד.

והנה, כך מלאנו גם אלל נפתלי, אשר זכה שניתן לו מן השמים שפע של "אמרי שפר", וניחן מן השמים במתק לשון, והוא נהג טובת עין, והעניק מחבמתו לאחרים, ו"היו דברי תורתו מתוקים מדבש ונופת צופים", כמו שדקדק חכמינו ז"ל ב"מדרש רבה" את שמו, "נפתלי", שהוא, "נופת לי", דהיינו, שהיה לו "נופת צופים" בתורה שניתנה ל"ארבעים" יום, כמספר הגימ' של תיבת "לי". ולכאורה יש לתמוה, מדוע לא דרשוהו כפשוטו, "נופת לי", מבלי להזדקק בתיבת "לי" למספר הגימ' של ארבעים. דרס, על פי האמור יוצן היטב בס"ד, שהרי לא יתכן שאמר נפתלי על עצמו "נופת לי", שהרי הוא לא שמר את התורה רק עבורו ולו לעצמו, ולא היה אללו "לי" בלבד, שהרי נהג טובת עין בתורתו ולימד אותה גם לאחרים, ועל כן מוכרחים היו לדרוש את תיבת "לי" שבשמו, רק בדרך רמז של גימטריא, שהרי לא יתכן לפרשו בפשוטו.

וכי כילד שייך להיות "מרבה תורה", והרי המלכה היא ללמוד יומם ולילה, וכמו שנאמר (יהושע א' ה') "והגית בו יומם ולילה". וכבר אמרו במשנה (שם פ"ג מ"ח), "אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לבך נוצרת". ואם כן, הרי גם כאשר ילמד האדם כל היום וכל הלילה ללא הפסקה, עדיין אינו מרבה על ידי זה יותר ממה שנלטווה. ותיכף, שהכוונה היא, על מי מרביץ תורה לרבים, וזוהי הוא "מרבה תורה" לאחרים. והיינו, שככל שהוא "מרבה" יותר ללמד "תורה" לאחרים, אזי בכך הוא זוכה והוא "מרבה חיים". עד כאן דברי פי חכם חן, ושפתים יסק.

וביאורו הנפלא מותאם ביותר לאור דברי קדשו של הרמ"ק ז"ע הנזכרים, וכלשונו הזהב שהעתקנו למעלה, "ויהיה מלמד להועיל לבני אדם לכל אחד ואחד כפי כוחו, וכל מה שיוכל להשפיע עליו מחבמתו וכו', וכך יהיה הוא מורה חיים לבל העולם, וגורם להם חיי העולם הזה וחיי העולם הבא, וממציא להם חיים, וזה הכלל יהיה נובע חיים לבל", (ע"כ). נמלא, שהאדם ה"מרבה תורה" לאחרים, הרי הוא "מרבה חיים" לאחרים, וכך הוא זוכה שהוא "מורה חיים לבל העולם", וכלשון הרמ"ק ז"ע.

* * *

ובעתה יש לפרש עוד, שזו היתה תכונתו של נפתלי, וכלשון הכתוב הנזכר, "נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר", וכבר נתקשו מפרשי התורה, שהיה לו לומר "הנותנת", בלשון נקבה, ולא בלשון זכר, שהרי הוא מדבר אודות ה"אילה" השלוחה הנותנת, וכן הקשה גם בזהר הק'. ועוד יש לדקדק בפסוק זה,